

۲۰۸۸۸۶۹

مجموعه آرای قضایی شعب دیوان عالی کشور (حقوقی)

(مهر، آبان، آذر)

۱۳۹۳

عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور	: مجموعه آرای قضایی شعب دیوان عالی کشور (حقوقی) (مهر، آبان، آذر) ۱۳۹۳/تدوین پژوهشکده استخراج و مطالعات رویه قضایی.
مشخصات نشر	: تهران: قوه قضائیه، مرکز مطبوعات و انتشارات، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: س ۲۸۹، ص: جدول ۲۲ × ۲۹ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۸۰-۱۱۹-۵
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: دیوان عالی کشور
موضوع	: رویه قضایی -- ایران
موضوع	: : Jurisprudence -- Iran
موضوع	: : Judgments -- Iran
شناسه افزوده	: پژوهشگاه قوه قضائیه، پژوهشکده استخراج و مطالعات رویه قضایی
شناسه افزوده	: ایران. قوه قضائیه، مرکز مطبوعات و انتشارات
رده بندی کنگره	: ۹۷ : ۳۵ : ۴۴۰ KMH
رده بندی دیویی	: ۲۴۹/۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۴۴۲۱۳۲

وبسایت پژوهشگاه: www.ijri.ir کدپستی: ۱۸۳۸۱/۵۱۴ تلفکس: ۰۲۱-۲۲۰۹۲۰۶۱
نشانی: بزرگراه چمران - بزرگراه یادگار امام - بعد از خروجی وین، که - پژوهشگاه قوه قضائیه

عنوان: مجموعه آرای قضایی شعب دیوان عالی کشور (حقوقی) - (مهر، آبان، آذر) ۹۳

تدوین: پژوهشکده استخراج و مطالعات رویه قضایی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۸۰-۱۱۹-۵

نوبت چاپ: اول

ناشر: مرکز مطبوعات و انتشارات قوه قضائیه

تیراژ: ۷۰۰ نسخه

تاریخ انتشار: بهمن ۱۳۹۷

قیمت: ۳۸۰/۰۰۰ ریال

فروشگاه و نمایشگاه دائمی: تهران - خیابان حافظ - نبش خیابان سمیه - ساختمان شماره ۳ قوه قضائیه

تلفن: ۰۲۱-۸۸۱۹۹۹۰۴ فکس: ۰۲۱-۸۸۱۹۹۹۱۳

فروشگاه انقلاب: تهران - خیابان انقلاب - ابتدای خیابان ۱۲ فروردین - پلاک ۳۰۴

تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۸۹۴۵۶ فکس: ۰۲۱-۶۶۴۸۹۳۷۹

فهرست کلی مطالب

دیباجه	الف
فهرست درختواره مفهومی آراء	چ
آراء مهر ۱۳۹۳ (شماره ارجاع ۱-۶۰)	۱
آراء آبان ۱۳۹۳ (شماره ارجاع ۶۱-۱۱۰)	۱۳۱
آراء آذر ۱۳۹۳ (شماره ارجاع ۱۱۱-۱۲۶)	۲۳۴
فهرست کلیدواژه	۲۶۳
فهرست عناوین آراء بر اساس شماره ارجاع	۲۶۷

معرفی مجموعه آراء و جایگاه آن در نظام حقوقی

در گذشته‌ای نه چندان دور، تفاوت بین نظام‌های حقوقی جهان از لحاظ منابع حقوق بسیار فاحش بود؛ از یک سو در نظام‌های مبتنی بر حقوق نوشته که کشورهای اروپای قاره‌ای و حقوق اسلامی، مهمترین نمایندگان آن بودند رکن اصلی قانون بود و تصمیمات قضایی دادگاه‌ها بنا بر اصل نسبی بودن آراء محاکم، تنها میان اصحاب دعوی واجد اثر بود؛ از سوی دیگر در نظام‌های مبتنی بر رویه قضایی که در کشورهایی چون انگلستان و آمریکا شکل گرفته بود، حقوق، انباشت تصمیمات قضایی دادگاه‌ها بود و می‌توان گفت قانون، نقشی فرعی داشت. امروزه اینچنین دیدگاهی نسبت به قانون و رویه قضایی، در هر دو گروه از کشورها دچار تغییر و تحول جدی شده است. در کشورهای رویه‌ای، نقش قانون، بارزتر و برجسته‌تر شده و در نظام‌های مبتنی بر حقوق نوشته، نقش تصمیمات قضایی بسیار پررنگ‌تر گشته است.

در نظام حقوقی ایران، اهمیت شناخت آراء و رویه محاکم، دیرزمانی است که مورد توجه حقوقدانان قرار گرفته است. برای جامعه حقوقی، روشن شده است که تکیه ماحصر به قوانین نوشته و دکترین حقوقی و فقهی، جهت شناخت وضعیت عینی و حیات جاری حقوق در کشور کافی نیست. این امر، ماسأ تلاش‌های متعددی برای استخراج و ارائه آراء محاکم کشور شده است. علی‌رغم ارزشمندی این منابع، تنها آراء وحدت‌رویه دیوان عالی کشور به صورت محدود منتشر شده‌اند که نمی‌توان از طریق آن به چگونگی عملکرد دادگاه‌ها دست یافت. ابتکارات شخصی یا سازماندهی‌دهی نیز برای جمع‌آوری آراء و تبیین رویه قضایی محاکم صورت گرفته، ولی این کوشش‌ها هیچ‌گاه در قالبی منسجم و مدبّر نبود. علی‌رغم همه این تلاش‌ها، رویه محاکم در تفسیر و اعمال حقوق تبیین نشده است.

برای نخستین بار، دستگاه قضایی مصمم شد به‌منظور، اجرای تکلیف مقرر در ماده ۲۱۱ قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران، با ایجاد ساختاری اداری و سازوکاری مناسب، از طریق پژوهشگاه قوه قضاییه، دست به استخراج و انتشار روشمند رویه قضایی کشور بزنند. نتیجه تلاش گروه‌های علمی پژوهشگاه در قالب «مجموعه‌های آراء قضایی» به زیور طبع آراسته شد و در طی آنها گزیده‌ای از آراء شعب دیوان عالی کشور، دیوان عدالت اداری و محاکم تجدیدنظر استان تهران به همراه آراء بدوی مربوطه از شهریور ماه ۱۳۹۱ در اختیار عموم قرار گرفته است.

قضات، حقوقدانان و استادانی که پژوهشگاه قوه قضاییه را در این مهم یاری می‌کنند، پس از مطالعه کلیه آراء دادگاه‌های مربوطه، آرائی را که منعکس‌کننده رویه جاری مراجع قضایی یا استنباطی خاص و قابل تأمل (شایسته تأیید یا تأیید) باشد انتخاب نموده و با تهیه چکیده‌ای از پیام رأی و دیگر اطلاعات معین، در مجموعه‌های آراء درج می‌نمایند.

در خصوص مجموعه‌های آراء قضایی می‌توان پنج خصیصه را یادآور شد:

- برای تهیه این مجموعه‌ها، کلیه آراء صادره از مراجع قضایی مربوطه، مورد مطالعه قرار می‌گیرد.
- عملیات تهیه و استخراج رویه دادگاه‌ها به شکلی سازمان‌یافته و مستمر صورت می‌گیرد و محدود به زمانی خاص نخواهد بود. همچنین انتخاب آراء تصادفی نبوده و رصد مداومی از تحولات رویه قضایی صورت می‌پذیرد.
- آراء قابل تأمل که نشان‌دهنده نوعی نگاه به قاعده حقوقی هستند (صرف‌نظر از اتقان و ارزش قضایی و عملی آنها) انتخاب و آماده‌سازی می‌شوند. و بدین ترتیب چاپ یک رای در این مجموعه‌ها به معنی تأیید آن از سوی پژوهشگاه یا دلیلی بر ممتاز بودن آن نیست.
- چکیده‌ای از پیام اصلی، قاعده حقوقی مورد حکم و ماحصل آراء منتخب در یک یا چند جمله بیان می‌شود.
- ارتباط میان آراء برای تشخیص آراء مرتبط و متناقض تبیین می‌گردد.
- امید است این اقدامات، منتج به نتایج ذیل گردد:
- انتشار آراء، موجب شناخت کامل رویه و آراء مراجع قضایی شده و امکان مطالعه و نقد و بررسی آراء محاکم را برای صاحب‌نظران فراهم نموده تا تعاملی بی‌سابقه و سازنده میان اهل فن حقوق فراهم شود.